

Ein útlendingatanki

Veronica Samuelsen

Nú haldi eg, at tíðin er komin at deila ein tanka við tykkum um mína tíð her í Føroyum. Við vón um at atburðurin hjá føroyingum kann broytast ímóti okkum útlendingum. At vit kunnu fáa útlendinga-ræðsluna burtur.

Eg havi verið búsitandi í føroyum í fyra ár nú, orsøkin hví eg kom til landið er helst tann sama sum hjá teimum flestu útlendingum, tað var at byggja mær eina familju í einum tryggum og friðarligum umhvørvi, har

ið eg kann síggja børn míni vaksa, fáa eitt arbeiði, og liva eitt gott lív.

Ein føroyingur stjól mítt hjarta og fekk meg at flyta til hettar landið, og frá tí fyrstu stund eg setti ein fót á hett-ar land, stjól landið mína sál. Øll hesi vøkru tinguni, ið Føroyar hava at bjóða, havið, ælabogin, regnið, húsuni við flataki, tann føroyski dans-urin og kvæðini, tann fríski maturin og tann serligi lukt-urin av vátum græsið og seyði.

Men tað ið ger meg kedda er, at tað ikki hevur verið møguligt hjá mær at fáa eitt arbeiði, ið ikki var tíðaravmarkað. Eg havi ikki fingið møguleikan at fáa góða frá-læru í føroyskum, tó havi eg havt møguleikan at læra føroyskt á kvøldskúla her í klaksvíkar kommunu, men støðið hevur verið for lágt,

og tisskil hjálpir tað mær ikki.

Eg føli tað soleiðis, at tað virkar sum um tann føroyska útlendingaskipanin ikki ger sítt arbeiði nøktandi, tí at vit fáa ikki bjóðað nakran møguleika at útbúgva okk-um ella at læra føroyskt so sum vit kunnu tillaga okkum betur í hesum samfelagnum.

– Okkurt sum er vert at hugsa um er, at hvussu mun-ur verður gjørdur á okkum í Norðoyggjum í mun til tey í Tórshavn. Útlendingar búsit-andi í Tórshavn hava fingið betur undirvísing á hægri støði enn hvat vit hava fingið í Norðoyggjum, man skuldi trúð, at man ikki kundi gera mismun á nøkrum, tá ið landið er so lítið, men tað sær út til at henda alíkavæl.

Eg eins og nógvir av útlendinginum havi longu eina útbúgving, (eg havi eina

bacholor í List, sniðgeving og kommunikation). Og tá ið eg havi havt møguleikan at arbeitt við list á einum tíðaravmarkaðum starvi, fekk eg eina viðmerking, ið var heldur skelkandi, tað var at mítt listarverk ikki var gott, tí at eg ikki var ein føroyingur og ein onnur viðmerking, ið eg fekk frá einum øðrum kunda var, at tey kundu ikki gjalda tann prísin, ið vit avtalaðu, tí at eg var ikki føroyingur.

Um hettar ikki er út-lendingahatur, hvat er tað so?

Tað, ið eg hoyri oftast, tá ið eg havi tosað um, hvussu tungt tað er at byrja eitt nýtt liv í einum nýggjum landi, og hvussu torført tað er at fáa hjálp fra myndugleikanum í einum nýggjum landi er, at eg skuldi bara farið heim aft-ur, og tey sum hugsa akkurat

tað, ímeðan tey lesa hetta, fáa hetta svar: »Klaksvík er og fer altíð at vera mítt nýggja heim«, at Føroyar er mítt nýggja land, og eg fari ongan veg, eg vil ikki gevast at stríðast, bara tí at tað blívur torført til tíðir. Eg ynski at kempa fyri at hjálpa útlendingum at kunna fáa eina betur útbúgving og at læra málið, so at vit kunnu intrigrera betur í hesum samfelaginum.

Tá ið vit hava tosað við politikarar um okkara trupulleikar, sær tað út sum um, at teir bert halda okk-um grenja og møsna, men veruleikin er tann, at tað eru teir, ið gloyma at vit búgva í hesum landi, at vit eru borgarar her og tað er okkara rættur at fáa hjálp, og tey sum halda øðrvísi, hygg í grundlógina kapitul 8!

Vit útlendingar ynskja

ikki nógv, tey flestu av okk-um ynskja bert at fáa fra-læru í føryskum, so at vit kunnu fáa viðurkenning og klára okkum betur á ar-beiðsmarknaðinum, so at vit kunnu klára at intrigrera okkum bettur.

Eg vóni alt tað besta, at henda greinin hjálpir lesara-num at skilja hvørja støðu vit útlendingar eru í og at tað møguliga broytur onkran atburð summi hava til okkum til tað betra, møguliga sær onkur politikari hettar eisini og heldur, at tíðin er komin til at raðfesta okkum útlendingar, ið búgva her í Føroyum líka høgt sum onn-ur og hjálpa okkum at náa okkara mál, ið er so simpult sum tað kann vera – at læra føroyskt!

Skerjir rættindi hjá borgarstjórum

Landsstýriskvinnan í kommunumálum ætlar at skerja demokratisku rættindi hjá borgarstjórum

Heðin Mortensen formaður Vegna Kommunu-felagið

Kommunufelagið hevur á borgarstjórafundu viðgjørt ætlanirnar hjá landsstýris-kvinnuni í kom_munumál-um at skerja rættindi hjá borgarstjórum at taka sæti í løgtinginum. Kommunufelagið kann á ongan hátt góðtaka, at landsstýris-kvinnan stutt undan einum løgtingsvali og uttan neyvari viðgerð - og helst eisini uttan nakra politiska undirtøku -borðreiðir vil tilíkkum.

Borgarstjórar og veljari skulu avmarkast

Sambært miðlunum ætlar landsstýriskvinnan sær at leggja uppskot fyri løgtingið á Ólavssøku um at broyta kommunulógina soleiðis, at tað ikki fer at bera til at vera borgarstjóri og løgtings-limur.

Hóast fólk hava valt ein persón í eitt kommunustýri, sum síðan hevur fingið álit

frá øðrum fólkavaldum í kommunustýrinum til at gerast borgarstjóri, um-framt at veljararnir hava valt viðkomandi á ting, so ætlar landsstýriskvinnan í kommunumálum at til-einkisgera hesa álitisváttan við eini lógarbroyting. Spyrr-ast kann tí av røttum, um landsstýriskvinnan í kom-munumálum ikki hevur álit á kommunustýrum ella kom-munustýrslimum sum heild, ella bara ikki hevur álit á, at veljarin velur tann rætta.

Kommunufelagið er sera ivasamt í mun til ætlaðu broytingina. Ikki tí - tað kann lætt grundgevast fyri, at støður kunnu koma í, har einstaklingur fær trupult við at leggja fulla orku í báðar sessirnar um somu tíð. Kortini metir Kommunufelagið, at tað av ymiskum orsøkum er óheppið, at landsstýriskvinnan ætlar at broyta hesar reglur, bæði sum heild, men eisini orsakað av lýtuni, nú beint upp undir eitt løgtingsval.

Fyrst er at siga, at tað sum heild er ivasamt, hvus-su skilagott tað er at leggja fólkaraðisligu spælireglur-nar í so trøngar karmar, sum ætlaða lógarbroytingin ber boð um. Frægari er at hava so mikið av áliti á veljarunum, at teir sjálvir duga at skyna á, hvørja ætlan eitt valevni hevur við sessinum, og hvørt

viðkomandi valevni man fara at megna at røkja sessin. Í okkara grannalondum tekur veljarin sjálvur avgerð í hesum spurningum, heldur enn, at lóggávuvaldið “hjálpir” veljaranum í so stóran mun, at hann enntá ikki sleppur at velja sama persón til tveir ymiskar fólkaraðisligar sessir. Har finna hesi viðurskifti sína natúrligu legu eftir politisk-um siðvenjum (t.d. í Íslandi, Norra og Danmark), heldur enn við lögfrøðiligum av-markingar.

Í Føroyum er harumframt mangan trupult at fáa dugnalig fólk at stilla upp, og tað er ein royndur lutur, at mong valevni til løgtingið frammanundan hava fingið sínar politisku royndir í kommunala geiranum. At tað skal vera skilagott at útiloka nøkur av frægastu valevnunum frá kommunala geiranum vegna tað, at við-komandi samstundis eru borgarstjórar, er ilt at síggja.

Broytingar av týðandi lóggávu

Enn meira týðandi er, at løg-tingsvallógin og ásetingar í øðrum lógum, sum § 6, stk. 2, í kommunustýrislógini, ið leggja støðið undir grund-leggjandi demokratisku spælireglurnar, í mongum fremmandum skipanum er partur av grundlógini og tí

ikki kunnu broytast uttan eftir serliga væl umhugsaða og neyva viðgerð. Vit síggja líknandi fólkaraðisliga ásannan í § 5, stk. 1 í sjálv-ari kommunustýrislógini, har ásett verður, at samtykt ella broyting av kommunu-stýrisskipan skulu hava tvær viðgerðir við í minsta lagi 14 daga millumbili.

Hetta er prógv um, at broyting av grundleggjandi reglum um val, sum henni í § 6, stk. 2, í kommunu-stýrislógini, er at samanbera við eina stýrisskipanarlaga broyting, ið ikki eigur at skrumblast í gjøgnum stutt upp undir løgtingsval, men eigur at fáa serliga drúgva og gjølliga viðgerð.

Tá uppskotið til kom-munustýrislóg varð lagt fyri løgtingið í 2000, fevndi tað um eitt serligt og vítt-gangandi krav, har borgar-stjórar skuldu leggja alt sítt borgarliga yrki til viks fyri at røkja borgarstjórastarvið til lítar. Slíkt krav er ikki vanligt og ikki kent í t.d. Danmark, har føroyska kommunulóggávan hevur sína greiðu fyrimynd og annars er avritað frá. Henda víttgangandi áseting stavaði frá álitinum og tilmælinum hjá kommmununevndini, sum tá uttan nakrar serligar viðmerkingar mælti til, at borgarstjórar lögdu frá sær vanliga starvið og øll

álitisstørv, sum ikki bein-leiðis høvdu við starvið sum borgarstjóri at gera. Í uppskotinum til endaligu kommunustýrislógina varð hetta linkað eitt vet, við tað at kravið varð avmarkað til borgarstjórar í fullum starvi og kommunustýrini fingi heimild at loyva borgarstjóra at taka við t.d. løgtingssessi og fólkatingssessi.

Kravið um at leggja borgarliga starvið frá sær var tá grundað við, at borgarstjórastarvið í stóru kommununum gjørdist fulltíðarstarv. Tað vóru tí-skil ikki stýrisskipanarlíg ivamál, ið reistu spurningin, hvørt tað ber til at røkja eitt borgarstjórastarv og ein løg-tingssess um somu tíð.

Kommunufelagið heldur ikki, at tað er rætt at herða kommunulógávuna hesum viðvíkjandi, tí verður hugt at hesi serreglu, sum er í § 6, stk. 2, 4. pkt., so er í so máta eins nógv, sum talar fyri at taka hetta serliga og viðgongda kravið heilt burtur.

At lóggeva beint uppundir val

Kommunufelagið metir tað heldur ikki vera rætt at hava serreglur og av-markingar fyri ávísar sam-felagsbólkar og rætt teirra at verða valdar ella at taka við vali til løgtingið. Slík grundleggjandi viðurskifti

eiga at vera skipað eftir eini heildarmeting fyri all-ar samfelagsbólkar og øll yrki, um aðrar reglur skulu til enn tær, sum longu er í vallóggávuni.

Tíverri eru vit í Føroyum alt ov illa roynd av, at politik-arar ikki virða tað, sum í øðrum londum verður mett at hoyra til vanligar fólka_ræðisligar manngongdir, eitt nú at grundleggjandi spælireglur ikki skulu broyt-ast í evsta tíma upp undir val. Dømi um hetta var ikki minst í 2007, tá landið var skipað sum eitt valdømi beint upp undir val, uttan ta gjølligu viðgerð og útgreinan, sum slík umfatandi broyting sjálvsagt átti at fingið.

Kommununfelagið fer tí at heita á landsstýrið um at sleppa ætlaninum um at broyta kommunulógávuna nú beint áðrenn løgtingsval verður útskrivað, og í stað-in taka upp samskifti við kommunurnar um møgulig-ar broytingar í lóggávuni.